

ŽIBŘID

1/2024

Kronika Velkého Újezda a okolí

duha ve Velkém Újezdě

ŠIKOVNÉ RUCE NAŠICH SPOLUOBČANŮ

JARMILA ROKYTOVÁ

Paní Jarmila Rokytová v lednu oslavila významné životní jubileum. Že má šikovné ruce víme všichni, co jsme mohli ochutnat její trubičky nebo koláče. Vzpomínám na výlet do Beskyd v létě 2020, na který mě pozvala Hanka Štěpánová. Hlavním cílem byly Pustevny, zde komentovaná prohlídka nově zrekonstruované vyhořelé chaty Libušín. Všichni jsme

obdivovali mistrné ruce těch, co se na nové výstavbě podíleli. Na výlet Hanka pozvala taky paní Rokytovou a cestu autem jsme si v dobré náladě krátili povídáním. Když jsem se zeptala paní Rokytové, zda ještě peče, odpověděla: „Děvče, bez koláčů by nebyla neděle.“ Požádala jsem ji o recept na jednoduché kynuté těsto. Postup jsem si zapamatovala a mám ve svém sešitu s recepty zapsaný jako Koláče paní Rokytové. Třeba bude návodem na pečení pro některou z čtenářek. Postup: Do půl litru ohřátého mléka se rozkvedlá 1 žloutek, 1 vejce, cukr a půl kostky kvasnic. Přeleje se do mísy a nechá vzejít kvásek. Potom se přidají 4 lžíce rozpuštěného másla, 4 lžíce oleje, sůl a polohrubá mouka. Nakonec se vmíchá trochu hladké mouky, těsto musí být řídkší, protože zhoustne. Přesné množství mouky jsem se nedozvěděla, to už musí při míchání mít zkušená hospodyňka v rukách. Nakonec paní Rokytová dodala, že

pro slavnostní příležitosti chystá na koláče překládané těsto, a to je pak už jiné pečení..... Jarmila Losertová se narodila ve Velkém Újezdě v domě, který obývá dodnes. S manželem Františkem Rokytou se seznámila na Daskabátě při slavnosti vinobraní. Spolu vychovali dva syny, opravili a rozšířili o další patro její rodný dům. Radost jí nyní dělají dvě vnučky a tři pravnoučata. První její zaměstnání byla vyčerpávající práce v lese, sama říká, že chodila na robotu. Když pak do důchodu odešly paní Marklová a paní Volfová, pamatují si ji jistě mnozí jako školnici v bývalé sírkárně. Poslední tři roky před důchodem se starala o úklid v nově otevřené základní škole. Dokud jí „sloužily nohy“, obětavě pomáhala s úklidem a výzdobou našeho kostela. V poslední době s vedením domácnosti a taky i s pečením pomáhá syn František. Už je to pár neděl, co jsme se potkaly a prohodily spolu pár milých slov. Připojuji se ke gratulantům a přeji hodně zdraví a pohody.

Jana Kleinová

Mikroregion Bystřička realizuje vlastní projekty

Sdružení obcí Mikroregionu Bystřička aktivně využívá dotační možnosti pro další rozvoj území.

Posledním zahájeným projektem je Projekt Sociální služby na území Mikroregionu Bystřička s registračním číslem CZ.03.02.01/00/22_009/0002130.

Hlavním cílem projektu je personálně posílit výkon sociální práce na obcích, zvýšit dostupnost sociální práce a zvýšit profesionální výkon sociálních pracovníků.

Již od února 2024 jsou pracovníci k dispozici a budete je moci potkávat v naší obci. Součástí výkonu jejich práce je i práce v terénu, ale je možné je oslovit dle Vašich aktuálních potřeb. Můžete se na ně obracet například při řešení finančních, rodinných, zdravotních situací a mezilidských vztahů.

Kontaktovat můžete:

Mgr. Kristýnu Dostálovou – telefon: 733 563 510, email: mrk.dostalova@seznam.cz

Bc. Pavlínu Langerovou – telefon: 733 563 509, email: mrk.langerova@seznam.cz

Podpora pro obyvatele v obtížných životních situacích v Mikroregionu Bystřička

Sociální služby v Mikroregionu Bystřička nabízejí pomoc a podporu lidem, kteří se potýkají s obtížnými životními situacemi. Tyto situace mohou zahrnovat finanční rizika, sociální vyloučení nebo jiné náročné životní etapy.

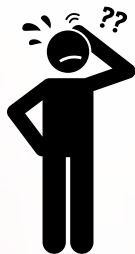
- Finanční rizika mohou zahrnovat ohrožení dluhy nebo exekucí.
- Sociálně vyloučení obyvatelé mohou být například senioři nebo zdravotně postižení.
- Jiné náročné životní etapy mohou zahrnovat odchod partnera nebo domácí násilí.

Sociální služby nabízejí pomoc při řešení těchto situací, spolupráci a podporu při jednání s institucemi a poradenství k předcházení vzniku nepříznivých situací.

Pro více informací nebo pomoc, kontaktujte case manažerku Mgr. Kristýnu Dostálovou na telefonním čísle 733 563 510 nebo na emailu mrk.dostalova@seznam.cz. Alternativně můžete kontaktovat sdílenou sociální pracovníci Bc. Pavlínu Langerovou na čísle 733 563 509 nebo na emailu mrk.langerova@seznam.cz.

Projekt Sociální služby na území Mikroregionu Bystřička s registračním číslem CZ.03.02.01/00/22_009/0002130 je spolufinancován Evropskou unií.

"Řešíte některou z uvedených obtížných životních situací?"

- rizikovou finanční situaci (např. ohrožení dluhy, exekucí)
- situace obyvatele ohroženého sociálním vyloučením (např. senior, zdravotně postižený)
- ohrožení jinými náročnými životními etapami (např. odchod partnera, domácí násilí)

Prvním krokem je požádat o pomoc

Nabízíme Vám:

- pomocnou ruku při řešení životní situace na osobní schůzce doma nebo v prostorách obecního úřadu
- spolupráci a podporu při jednání s institucemi
- poradenství k předcházení vzniku nepříznivých situací

V případě potřeby neváhejte kontaktovat naše zaměstnance.

CASE MANAŽER

Mgr. Kristýna Dostálová
telefon: 733 563 510
email: mr.dostalova@seznam.cz

SDÍLENÝ SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK

Bc. Pavlína Langerová
telefon: 733 563 509
email: mr.langerova@seznam.cz

Projekt Sociální služby na území Mikroregionu Bystřička s registračním číslem CZ.03.02.01/00/22_009/0002130

Sociální služby v Mikroregionu Bystřička nabízejí pomoc a podporu lidem, kteří se potýkají s obtížnými životními situacemi. Tyto situace mohou zahrnovat finanční rizika, sociální vyloučení nebo jiné náročné životní etapy.

- Finanční rizika mohou zahrnovat ohrožení dluhy nebo exekucí.
- Sociálně vyloučení obyvatelé mohou být například senioři nebo zdravotně postižení.
- Jiné náročné životní etapy mohou zahrnovat odchod partnera nebo domácí násilí.

Pro více informací nebo pomoc, kontaktujte:

Mgr. Kristýnu Dostálovou – telefon: 733 563 510, email: mrbdostalova@seznam.cz

Bc. Pavlínu Langerovou – telefon: 733 563 509, email: mrblangerova@seznam.cz

Spolufinancováno
Evropskou unií

VÍTÁNÍ OBČÁNKŮ

Představuji občánky, které za městys Velký Újezd přivítala 30. října 2023 paní učitelka Krbečková. Za doprovodné vystoupení děkujeme pěveckému sboru ZŠ Velký Újezd pod vedením paní učitelky Košové.

Milúše Smékalová, matrikářka

Domes Karel, Knapík David,
Štenglová Marie

Snášelová Ester,
Srpek Nikolas

Zlámal Erik,
Čekan Tibor

Děti zleva:
Štenglová Marie,
Čekan Tibor,
Snášelová Ester,
Zlámal Erik,
Srpek Nikolas,
Domes Karel,
Knapík David.

Z ČINNOSTI SKAUTSKÉHO ODDÍLU

Skautský program probíhá různou formou. Kromě pravidelných družinových schůzek každý týden a tábora o prázdninách pořádáme během roku různá kratší setkávání a také víkendové výpravy.

O listopadovém víkendu od 24. do 26. se 10 dětí a 3 vedoucí z našeho oddílu vydali na skautskou chatu Hejtmanka, která patří středisku Ladislava Ruska. Chata Hejtmanka leží ve stejnojmenné přírodní rezervaci, která je součástí CHKO Litovelské Pomoraví. Hlavní péči tomuto objektu věnují skauti z Doloplaz, ale je celoročně k dispozici pro všechny oddíly střediska. Její kapacita je omezena velikostí hlavní místnosti, kde se pohodlně sejde 12 lidí, ale vmáčkne se i víc. Také pryčny ve společné ložnici snesou trochu větší zatížení, ale nás bylo o tomto víkendu tak akorát.

Samotná cesta nás stála spousty sil, jelikož jsme dorazili na naši výstupní zastávku, která je od chaty pár kilometrů vzdálená, již za tmy. Toho jsme se ale nelekli! Oblékli jsme si reflexní vesty, zapnuli baterky a vydali se po cestě k chatě. Vysílení, ale v dobré náladě, jsme došli do našeho cíle. Zapálili jsme v kamnech oheň a s teplým čajem v dlaních jsme si vesele sušili ponožky.

Sobotu jsme si oživilí dlouhou procházkou podél toku řeky Moravy. Podívali jsme se na památky v okolí naší chaty. Od Obelisku po Čertův most jsme až na jednu zříceninu, kterou jsme viděli jen přes řeku, prozkoumali vše, co se dalo. Večer jsme si společně uvařili večeři, zahráli si několik her a před spaním jsme na ohni v krbu opekli pár marshmelounů. V noci byly děti překvapeny bojovou noční hrou, ve které byly proměněny na mafiány. Všechny mafiány se podařilo brzy pochytat a uložit k spánku.

V neděli jsme už jen uklidili a nachystali dřevo pro skauty, kteří přijedou po nás. Spokojení a plní zážitků jsme se vydali domů a moc se těšíme, až budeme moci spolu takovýto výlet ve skautském duchu znovu prožít.

Marie Nováková (jedna ze tří přítomných vedoucích)

STATISTIKA OBYVATEL VELKÉHO ÚJEZDU za období od 1. 1. 2023 – 31. 12. 2023

NAROZENÍ

Marie	Štenglová
Ester	Šnášelová
Tibor	Čekan
Nikolas	Srpek
Erik	Zlámal
Marie	Vilišová
Rudolf	Szturc
Mariana	Drlíková
Nina	Kovaříková
Daniela	Dostalíková

(zpracováno z podkladů vítání občánků)

ÚMRTÍ

Danuše	Riedelová	ročník	1938
Pavla	Hegerová		1941
Jiří	Treutler		1953
Pavla	Mudrová		1948
Jiřina	Brlíková		1930
Marta	Bršlicová		1947
Zdeněk	Dobisík		1965
Ivanka	Richterová		1941
Ladislav	Štěpán		1948

(zpracováno z oznámení o úmrtí)

-	Přihlášení k trvalému pobytu:	33	osob
-	Odhlášení z trvalého pobytu:	32	osob
-	Zrušený trvalý pobyt:	0	osob
-	Sňatky uzavřené ve Velkém Újezdu:	4	sňatky

Počet obyvatel k 31. 12. 2023	1408
z toho:	
občané ČR	1379
cizinci	29

Zpracovala: Renata Absatzová

DĚTSKÝ KLUB RADOVÁNEK

Díky vstřícnosti vedení městyse a ZŠ a MŠ Velký Újezd se od října opět otevřel pro veřejnost Dětský klub Radovánek pod vedením Stanislavy Kličkové a Soni Polcrové.

Každou středu od 16:30 do 17:30 mají možnost se setkávat rodiče s dětmi, které ještě nenavštěvují mateřskou školu, ve společných prostorách MŠ u nejmladších dětí. Vstup je pro všechny volný. Dětem přináší spoustu radosti skřítek Matýsek, se kterým se děti setkávají u říkanek vždy na začátku. Oblíbenou aktivitou malých dětí je i doprovod na drobné hudební nástroje ke známým lidovým písničkám nebo hra s padákem. Nakonec se protáhnou u opičí dráhy.

Každý měsíc za námi přichází nový kamarád. Už jsme si hráli s veverkou, ježkem a celou zimu se sněhulákem. V současné době je v Radovánku zapsáno 15 dětí. Díky příspěvku z MAS Bystřička se nám také podařilo pořídit nějaké drobnosti pro provoz. Děti si v Radovánku zvykají na prostory školky. Bude se jim tak snadněji nastupovat do prostředí, které přirozenou cestou poznávají. Speciální poděkování tímto patří i všem v mateřské škole, kteří nám tuto aktivitu umožňují a také po nás uklidí.

Myslím, že podle svého názvu přináší Radovánek spoustu radosti dětem i maminkám a tatínkům. Díky všem, kteří spoluvytváříte takovou prima atmosféru.

Stanislava Kličková

SOKOLOVNA

Naše újezdská sokolovna toho zažila hodně. Jsem velice ráda, že jsem mohla využívat skoro všechny její možnosti, které se v jejich zdech nabízeły po několik desetiletí. A že jich nebylo málo. Tak budu vyjmenovávat. V první řadě pravidelná cvičení nás sokolů, pro které byla po válce postavena, abychom udržovali ve zdravém těle zdravého ducha, dále během školního roku zde v malé, ale dobře vybavené tělocvičně vším možným sportovním náradím, cvičily školní děti. Odpoledne potom skupiny dětí i dospělých vždy po hodině dva dny v týdnu. V pondělí, v úterý, ve čtvrtek i pátek se střídaly skupinky rodičů a dětí, mladší žáci, starší žáci a i ženy a muži. Cvičenci měli k dispozici žíněnky, žebřiny, bradla, hrazdu, kruhy, šplhací tyč, kozu, koně, švédskou bednu, dřevěné lavičky, míče a další cvičební pomůcky. Na parketách byly namalované značky a podle nich se řadily zástupy cvičících.

Ještě než přišla naše předcvičující, tak jsme sedávaly my, malé holky, na schodku před zamčenými dveřmi do sokolovny a štěbetaly si mezi sebou jako vlastovky na drátě. Odhadovaly jsme na čem budeme asi dnes cvičit a co si budeme na závěr hodiny hrát za hry – třeba chodí Pešek okolo, nebo na kočku a na myš, na četníky a na zloděje nebo na hledání náradí v úplné tmě.

V naší sokolovně se nacvičovaly i spartakiádní skladby, které cvičenci předváděli na místních ale i celostátních spartakiádách.

S tělocvičnou byl velkými trojkřídlými dveřmi spojen společenský sál, kde se odehrávaly plesy místních spolků, taneční zábavy újezdské omladiny, hrávalo se zde jednou za čas divadlo místního divadelního souboru, a také se v tomto sále pravidelně promítalo kino.

Újezdské kino to byla kapitola sama pro sebe. Promítalo se v pravidelných časech. Ve středu a v sobotu v 19:30 hodin, v neděli ve 14 hodin bývala většinou nějaká pohádka pro děti a ještě v 16 hodin film pro dospělé. Program kina na celý měsíc býval vyvěšen na náměstí ve výkladní skřínce i s fotkami z promítaných filmů a informací, jestli je film mládeži přístupný nebo ne. U vstupu do kinosálu, který byl z chodby společné pro pohostinství U Zlatého Jelena, jež bylo součástí naší sokolovny a bylo její nejstarší částí, stála malá dřevěná budka (kukaň), ve které sedával pan prodejce vstupenek. Měl tam jen židličku, světýlko a na malém pultíku měl stočené, předem natištěné vstupenky v hodnotě 1, 2, 3, 4, nebo 5ti korun československých. Takové byly stanovené ceny vstupného. Do první řady před promítací plátno se chodilo za korunu až dvě, do dalších asi deseti řad za tři, čtyři koruny a do řady před podiem, vyvýšené asi o 15 centimetrů, a na celé podium za pět korun. Poslední řada na podium přímo před promítací kabinou byla také vyvýšená, aby bylo lépe vidět i ze zadu.

Atmosféra v našem kině bývala jedinečná. Před promítáním se v zimě muselo zatopit ve velkých kamnech, která někdy špatně hořela, a proto z nich buřalo a uhelný kouř se šířil do prostoru během promítání. Někdy se na starých promítačkách pářil film, takže se stávalo, že bylo uprostřed děje na plátně vidět, jak film uhořívá a potom se muselo chvíli čekat až pan promítač, který pracoval schovaný za stěnou sálu v promítací kabině, film opět poopraví a zase rozběhne.

Bývaly filmy, na které přišlo jen pár lidí. Hrávalo se většinou od 5 osob. Ale

bývaly i filmy na které se musely přinést židle z vedlejší hospody, protože nebylo kde si sednout. Pravidelní diváci už mívali svá oblíbená místa, takže si na ně nikdo nedovolil sedat. Zadní sedadla patřila především mládeži, která tam měla klid na své nejen filmové zážitky. Naše kino bavilo své diváky po několik desetiletí a jezdilo k nám i hodně přespolních diváků, aby zhlédli známé filmy na stříbrném plátně schovaném za oponou.

Jednou za čas se nastudovalo divadelním souborem i divadlo. To byl teprve zážitek, když jsme viděli naše sousedy, jak hrají v pohádkových nebo komediálních rolích známých divadelních her. I žáci zdejší školy hrávali divadelní představení. To se všechny spojené dřevěné lavice po 5ti sedačkách otočily směrem k podiu, které bylo pěkně nasvícené a očekávalo se roztažení opony – byla krásná, vínově rudá z těžkého hedvábného sametu. Atmosféra těsně před vystoupením byla plná očekávání, čím nás naši divadelníci zase potěší. O přestávce se chodilo občerstvit do vedlejší hospody a po skončení a dlouhotrvajícím potlesku a i děkovačce se sedělo v hospodě a probíraly se zážitky z ochotnického představení.

Obvykle jednou za rok se také na sále konaly slavnostní sokolské akademie. To se všichni cvičenci několik týdnů v hodinách cvičení připravovali na vystoupení na akademii, aby ukázali svým nejbližším i ostatním spoluobčanům, jakých všech cviků jsou schopni. Slavnostní tělovýchovná akademie bývala obvykle na konci zimy v sobotu večer. Cvičit se začínalo vždy od těch nejmenších až po nejstarší. V sobotu ráno probíhala generálka a večer se už jelo naostro. Cvičilo se na podiu, které bylo obeháno ze $\frac{3}{4}$ černou plachtou, za kterou se mohlo chodit a vstupovat na podium v různých místech. Všichni cvičenci čekávali nahoře na malém sále, kde bylo jejich zázemí i s občerstvením a po schodech jsme ve cvičebních úbořech utíkali přes venek až na zadní chodbu před vstup na sálové podium. Zde nás vždy ovanul typický odér místních toalet. Mívali jsme většinou nějaký hudební doprovod a za pečlivého sledování našich cvičitelů schovaných za černým plátnem, jsme všichni cvičili, jak nejlépe jsme uměli, abychom našim nejbližším ukázali, jací jsme dobří sokolové. Po vystoupení jsme byli vždycky odměněni na horním sále párkem s hořčicí a tatrankou. Byli jsme rádi, že se nám cvičení povedlo a radovali jsme se, že jsme všechno dobře zvládli. Tyto emoce jsme prožívali holky i kluci, starší i mladší na malém horním sále, který byl uzpůsoben i na pořádání rodinných oslav se zázemím pro přípravu občerstvením v malé kuchyňce. Odehrávaly se zde i oslavy narozenin, silvestra, nebo schůze sokola i jiné akce.

Musím také připomenout, že tento horní sál několik málo roků poskytoval zázemí pro malé loutkové divadlo, které se tady svého času hrávalo. Jako malá si pamatuji, jak jsme posedali na židličky a v menším počtu asi 15 až 20 dětí jsme se zaujetím sledovali pohádkové příběhy, které nám hrávali ochotní mládežníci za papírovými kulisami s krásnými loutkami krále, princezny, šaška, hloupého Honzy, čerta, čarodějnice a dalších pohádkových postav. Bylo to takové divadlo v malém i s oponou. Hrozně ráda jsem na tato představení chodila, a tak jsem byla nadšená, že o několik let později jsem mohla i já ještě s dalšími kamarády a spolužáky zahrát pár dětem obnovené loutkové divadlo. I když to bylo jen pár představení, doufám, že jsme udělali někomu menšímu taky takovou radost z loutkové pohádky, jako jsme mívali my začátkem 70. let.

Naše sokolovna s přilehlým sálem také sloužila jako místo konání všech ple-

sů a zábav. V sále bývala výborná akustika, takže se zde dobře hrálo hudebním skupinám a lidé se tady dobře bavili. Jen než bylo zavedeno plynového topení, tak bývala dosti zima tam, kde se netopilo. Ale újezdáci už na tyto podmínky byli zvyklí. Plesů bývalo za zimu několik od hasičského, školního či sportovců až po maškarní ples. Ten byl svého času obzvláště vyhlášený. Masky měly vstup zdarma a shromažďovaly se nahoře na sále, aby potom předvedly svůj rej masek sólo pochodem a užívaly si svého přestrojení.

Jednou za rok se po poledni v neděli uskutečnil i ples pro naše nejstarší spoluobčany, kteří si už netroufali na klasický ples jednak kvůli hudbě a také kvůli zhoršenému pohybu. Pro ně se objednala klasická dechovka, nebo harmonikáři a babičky a dědečkové si potancovali podle svého gusta a možnosti. My mladší jsme je pomáhali obsluhovat.

Pravým opakem těchto důchodcovských plesů bývaly tzv. „smáček“ zábavy. To se psala osmdesátá léta, která přála rockovým kapelám. Takových zábav zažila naše sokolovna nespočet. Všude bývalo hodně kouře, i když se na sále kouřit nesmělo, v přilehlé tělocvičně ale ano. Kultura stolování nebyla nic moc, ale sál byl narvaný k prasknutí, zvláště když hrála nějaká vyhlášená kapela. Na tanečním sále bývala tma, osvětlená byla jen kapela, blikala tzv. barevná hudba, v sále kouřová clona a pořádný hudební nářez přítomným rval uši – tím vládla všeobecná spokojenost hostů. Mělo to svoji atmosféru, své kouzlo, které by starší ročníky těžko pochopily.

Ve využití naší sokolovny nesmím zapomenout ani na každoroční pořádání Memoriálu Jaroslava Švarce, kdy byla sokolovna hlavním středobodem dění. V přízemí si účastníci pochodu na počest našeho újezdského rodáka, který hrdinně padl při obraně vlasti za 2. světové války, vypisovali startovací lístky MJŠ, prodávaly se zde i upomínkové předměty a odměnou za absolvování pochodu byla vždy originální kameninová medaile. Startovalo se přímo před sokolovnou. Za pomyslnou čarou se shromáždili účastníci pochodu a z půlkruhového balkonu v patře budovy k nám promlouvali hlavní činitelé sokola a pořadatelé MJŠ. Někdy bylo odstartováno prasknutím nafouknutého papírového sáčku a účastníci pochodu v přibližném počtu 300 – 400 osob se rozešli na připravené trasy v různých délkách většinou 15, 25, nebo 50 km. Den pořádání pochodu byla velká sláva pro celou obec. Od rána do startu okolo 9 hodiny hrávala v rozhlase hudba a panovala výjimečná atmosféra. Před budovou sokolovny byla nainstalovaná přenosná udírna a tam bylo možné zakoupit uzžený kabanos po celý den. Každý z účastníků pochodu také dostal poukázku na gulášovou nebo dršťkovou polévku, která se vydávala zdarma naproti sokolovny v družstevní kuchyni staré přepřahací stanice. Po dojití velké části pochodujících se každý rok v kinosále promítaly dokumentární záběry z předcházejících ročníků MJŠ natočené na kameru místním občanem.

Začátkem devadesátých let ještě vznikla v malém, skoro zapomenutém sklepe útulná vinárna, kterou asi navštívilo jen pár místních, protože vznikla v euforické době soukromého podnikání devadesátek, a neměla příliš šanci na dlouhé přežití.

Když se tak ohlédnou na všechno to, co se ve zdech naší sokolovny odehrávalo a odehrálo, o věcech, o kterých ani nevím, protože jsem u toho nebyla, nebo jsem ještě nebyla ani na světě, tak mne jímá taková divná úzkost z toho, jak vypadá dnes. Na místě parket a jeviště roste náletový plevel a vnitřní stěny části budovy co ještě stojí, evokují něco zvláště deprimujícího. Stojí tam smutné torzo budovy, kterou

nám postavili naši spoluobčané někdy v půlce minulého století, a přáli si, aby budova sokolovny i s přilehlým sálem a Zlatým Jelenem, který byl ještě staršího data, sloužila právě těm účelům, které jsem popsala v předcházejících řádcích. Už zůstanou jen v našich vzpomínkách všechny její možnosti, zákoutí, vůně i její tajnosti, o kterých se také mezi námi mluvilo. My, co jsme měli možnost tyto věci všechny prožít a doufám že nás není málo, děkujeme za to, že ta naše sokolovna stála. Že měl někdo nápad něco takového postavit (i když prý nebyla celá), zafinancovat a dát jí všechny účely jejího využití, a také, že se našli u nás v Újezdě lidé, kteří byli ochotni pro sokolovnu nezištně pracovat. Za to jim opravdu moc děkuji, protože díky sokolovně obohatili náš život o spoustu krásných zážitků.

P.S. doufám, že až se na jejím místě postaví něco nového, pěkného a smysluplného, tak také někdo za několik let ocení tuto novou budovu, ať už se jí bude říkat jakkoli.

Hana Zlámalová

KNIHOVNA

YETI

Napsal: David Nenutil, 9 let

Yeti je chlupatý a na první pohled strašidelný, ale jinak jsou velmi milí. Žijí ve studených oblastech jako třeba Himaláje. A tam se v tomto příběhu vydáme. Ve skalní roklině mezi horou Sato a horou Mato je ledová yetioná vesnička. Žádný člověk se tam neodvážil jít. Ve vesničce postavené ze sněhu a ledu žil malý, kudrnatý Yeti jménem Xao.

Jeho rodiče věřili, že jak Xao vyroste bude silný a zdolá vše na zemi. Ale zatím je Xao malý a neohrabaný, ale rodiče mu věří. Jednoho dne se Xao rozhodl, že vyšplhá na horu Mato, která byla větší než hora Sato. I když Xao nevěděl, jak tu horu vyšplhat, zvolil tu lepší stránku, a to po cestě. Když šel po cestě, byla před ním obrovitánská díra, která nešla obejít ani přeskočit. Lano s sebou měl, ale neuměl uzet. Chvilí přemýšlel, a pak

si všiml výstupku z hory. Zkusil hodit lano a přehodit výstupek, ale co asi, měl krátké lano a stejně ho nevyhodil ani nad metr do výšky. Xao už začínal panikařit, ale v tom si všiml druhého výstupku, který byl na druhé straně díry. Xao hodil lano na výstupek a ono se povedlo. Lano se zaseklo o výstupek. Xao teď měl na mysli to, jak se

dostat na druhou stranu. Chtěl to přelézt, ale neměl moc velkou rovnováhu. Pak ho napadlo, že z toho lana udělá lanovku. Vzal kus ledu, dal ho na lano, chytil se ledu a slezl dolů. Sjel po lanu až na druhou stranu. O kus dál cesta končila a Xao se bál lézt až na vrchol. Měl lano, ale horolézt neuměl. Cesta tam nebyla, ale pak si všiml velké jeskyně, která byla osvětlená. Xao vešel dovnitř, ale nikdo tam nebyl. Jeskyně nekončila, ale najednou šlo vidět světlo. Venku foukal mraziví vítr. Vrchol byl na dohled. Na tom vrcholu něco vlálo, ale Xao nevěděl, co to vlající na vrcholu je. Xao věděl, že musí zkusit použít horolezecký styl. Hodil lano na výstupek hory, chytil se konců lana a lezl. Tento proces opakoval ještě dvakrát. A pak dosáhl vrcholu hory Mato. Ta vlající věc vypadala jako vlajka Nepálu. Pak pokračoval a narazil na tvrdou truhlu, Xao jí chtěl vytáhnout, ale nešlo to. Tak kolem truhly omotal lano a tahal. Truhlu vytáhl, ale měla zamčený zámek. Xao hledal klíč, ale nemohl ho najít. Pak si všiml malých vrátek na tyči vlajky. Dvířka otevřel, v nich byl malý stříbrný klíč. Xao otevřel truhlu v ní byl papír a sněžítko, ale v tom uslyšel zvuk lidí, a pak už nic neslyšel. Probudil se v kleci ve městě Kathmandu. Najednou k němu přišli bíle oblečení vědci. Nejdřív na Xaa koukali, ale pak to byla sranda, když jeden vědec strčil ruku do klece, Xao ho za to kousl. V noci se Xao vzbudil a zkoušel se dostat ven. Povedlo se mu to, protože jedna mříž byla ohnutá. Xao vylezl ven a hledal východ. Najednou si všiml velkých dveří v rohu chodby. Dveře byly otevřené a Xao se pomaličku protáhl ven z budovy. Utíkal jak nejrychleji mohl až se dostal k hoře Nikaragun. Ta hora byla dost malá. Xao lezl, až ji přelezl. Utíkal dál a narazil na horu Sato. Pak se konečně dostal domů.

Xao se náhle probudil a věděl, že celý příběh byl jen sen. Maminka volá Xaa: „Xao, pojd' na snídani, dnes je skopové, tvé oblíbené!“ Xao vyskočil z postele a utíkal do obývacího pokoje.

A z toho je poučení: Bez odhodlání nic nezvládneš.

PREDÁTOŘI

Napsal: Jan Balošák, 17 let

Na horizontu se objevilo slunce a jeho paprsky vrhly světlo na temné údolí, zarostlé vysokými listnatými stromy, rozprostírající se až přes kopce, kam oko dohlédlo. Bujné koruny se tyčily do výše a mohutné vrásčité kmeny zarůstaly mechem, lišejníkem a často na nich byly k zahlédnutí houby podobající se talířům. Přítomnost lovce zde téměř nebyla známa, pohyboval se hbitě a zároveň tiše. Proplétal se mezi stromy, se zrakem upřeným k travnaté zemi, s rukou se zjemna dotýkajíc kůry okolních dřevin, které míjel a se zamyšleným výrazem ve tváři. Plášt' z tenké bahenně hnědé látky mu splýval z ramen a sahal až k vysokým botám, z boku pravé vyčnívala rukojeť nože. Přes rameno visela podlouhlá puška se zaměřovačem, její dřevěná pažba kýřtala desítku zářezů. Nacházel se daleko od své vesnice, v končinách, ve kterých člověk již dávno nevládl. Králové zde byli jiní. Poklekl do trávy a rukou přešel po listech, na prsty se mu lepila bílá vlákna lesknoucí se na slunečních paprscích, které pronikaly skrz koruny. Věděl, že je již blízko. Stopovaný mířil do svého doupěte, aby zpracoval svou ulovenou kořist a vzápětí se vydal pátrat po další. Dorazil k roklině, ve

kteřé rostlo jen pár popínavých keřů. Lehl si do trávy a vytáhl dalekohled. Když chvilu do těch míst pohlížel, spatřil to, co hledal. Mezi keři se nacházela nora, která povolna sestupovala do země a vycházely z ní vlákna pavučin navázaná na okolní vegetaci. Teď jen musel vyčkat na jejího obyvatele.

Čekal přibližně dvě hodiny, jako lovci mu trpělivost nechyběla a z místa se ani nehnul. Když poté spatřil ve stínu nory pohyb, tasil pušku a zamířil. Na světlo se nejprve vynořily dva páry dlouhých končetin, každá mohla měřit zhruba dva metry. Následně se objevil celý predátor, soustava osmi malých očí rozdělená ve dvou řadách, se podobala černým propastem, před kterými se nic neschovalo. Těmto pavoukům se neříkalo „stín smrti“ pro nic za nic. Pokud svou kořist zahlédly, již neměla šanci uniknout a lovec to moc dobře věděl. Obrovské tělo bylo podobně velké jako osobní auto. V jedových žlázách nesl tolik smrtící kapaliny, že by vystačila na celou vesnici, ze které lovec pocházel (přibližně sto dvacet lidí). Jeho exoskelet připomínal barvou samotnou noc, přes zadek se táhl světlejší pás. Sotva dýchající sledoval, jak dravec prudkým pohybem mizí mezi stromy.

Lovec věděl, že je období páření a že tento druh svá vejce ukrývá pouze ve své noře. Jiné druhy je nosili na snovacích bradavkách nebo chránili přilepené na síti. Zámožní kupci za každé vejce nabízeli velké jmění, protože čerstvě vylíhlá mláďata se dala snadno zabezpečit a získávat z nich pavučiny, což byla v této době cenná surovina pro výrobu pevných lan, neprůstřelných vest a řady dalších komodit. Někteří by jeho jednání považovali za čiré bláznovství, jiní, co jej již znali, za důkaz jeho zkušeností. Byl totiž lovec, jeden z nejlepších v širokém okolí, který vždy odvedl práci, kterou po něm lidé potřebovali. Lovec, který chápal, jak se chovat i poblíž těch největších predátorů.

Vydal se poklusem k noře, když došlápl na první z natažených vláken, stahujících se dovnitř, neznatelně zavibrovala. Kdyby predátor uvnitř číhal, již by o něm věděl. Zapnul baterku na svém rameni a začal sestupovat. Na okolních stěnách se leskl hustě spletený koberec pavučiny. Jeho zrak mířil až do temných míst, kam denní světlo ani jeho baterka nedosáhly. Rozpoznával na stěně vypouklinu, šlo o kokon. Když kolem něj procházel, zahlédl pod jeho lepivým obalem kulaté oko lučního koně. Před temnou smrtí nedokázala uniknout ani takto rychlá zvěř. Každým krokem sestupoval do hlubiny, každým krokem okolní síť houstla. Na stropě zahlédl pohyb. Již zvedal pušku, aby zamířil ale nezareagoval dostatečně rychle. Vyřítel se na něj pavouk, šlo o mládě, podobně velké jako vlčák. Kryl se zbrání, tvor se nohama zachytil kolem jeho ramen a kusadly se jej snažil kousnout do krku. Pažbou útočníka srazil a okamžitě vystřelil. Ven vycákla nazelenalá tekutina a pavouk se v posmrtných křečích začal zmitat a škubat nohama. Světlo z baterky prosakovalo skrz téměř průsvitný exoskelet. Muselo jít o předčasně vylíhnutého jedince, v to alespoň lovec doufal. Pokračoval dál, a mrtvého tvora nechal za sebou. Na konci chodby spatřil další kokon, podle jeho tvaru poznal, že jde o vajíčka. Než se více přiblížil, zkontroloval okolní stěny, zda se poblíž nenachází další mladí pavouci. Jeho předchozí úvaha byla naštěstí správná, žádného dalšího nenašel. Dokračel až ke kokonu, v jeho slupce se nacházela trhlina, tudy mládě vylezlo ven. Vzal nůž a otvor zvětšil. Naskytl se mu pohled na samotná vajíčka, byly naprosto kulaté, o něco menší než basketbalové míče. Vyndal zpod pláště batoh a otevřel válcovitý inkubátor. Od pasu vytáhl detektor, který začal jednotlivá vejce skenovat, musel si ověřit, ve kterých jsou živé

plody, mrtvé by žádnou hodnotu neměly. Opatrně pět zdravých posbíral, na více jich v inkubátoru nebylo místo. Přenášet je jakkoliv jinak považoval za zbytečné, protože by se s nejvyšší pravděpodobností poškodily nebo předčasně vylíhly.

Uzavřel nádobu a uložil ji zpět do batohu. Vzal do rukou svou pušku a zamířil ven z nory.

V tom okamžiku mu po zátylku přejel mráz.

Srdce poskočilo strachem.

Ve východu proti paprskům denního světla se rýsovala ohromná silueta. Osm temných očí se zalesklo v záři jeho baterky.

Člověk, který jej na práci najal, po třech dnech čekání vzdal svůj plán na založení nové pavoučí farmy na vlákna a vesnici opustil s prázdnou.

To nevymyslíš...

Napsal: ???, ??? let

Byl květen, hezké počasí a tak jsme se zase jednou vydaly s Marií na oblíbenou procházku za humna. Vzala jsem si s sebou mobil, protože jsem čekala zavolání ohledně dojednání brigády.

Potulovaly jsme se volným krokem po okolí a minuly jsme stavení, kde sídlí místní včelaři. Hned za ním se nachází rozlehlá, elektricky oplocená pastvina, kde pobývá stádo krav. Ale tentokrát se tam uprostřed popásala jen jedna. Byla asi 15 metrů od nás. Zastavily jsme se a diskutovaly o tom, kde jsou ostatní. Maruška namítla, že jsou na druhé pastvině, že je majitel asi vyhání střídavě, aby tráva stihla dorůst. „No ale co tu dělá ta samotářka?“ ptám se. Prý se jí tam nelíbilo, tak se vrátila sem. Nebo ostatní odvezly na jatka a tahle jim utekla. Nebo má výsadní postavení jako nejlepší dojnice a proto má pastvinu sama pro sebe.... Ještě jsme si z ní chvíli dělaly srandu, zatímco ona se v klidu popásala, ale jistě si nás i všimla. Taky jsem na ni volala: „Sestřičko, kamarádko, pojď sem...“ Ale Maruška to neschvalovala, prý co kdyby to vzala vážně. „Co blázníš, přece není schopna přeskočit tu ohradu“, oponovala jdem. Pokračovaly jsme a kousek dál jsme zjistily, že vchod na pastvinu je otevřený. Aha, takže měla volný průchod. Zastavily jsme se, protože mi zazvonil telefon. Zatímco jsem mluvila, zády k ohradě, Marie na druhé straně cesty, v příkopě, trhala fialky. Domluvila jsem, sundala telefon z ucha a v tom mi takhle kráva zafuněla přímo za krk. Vůbec jsem ji neslyšela přijít a Marie mne nemohla varovat, protože dřepěla v příkopě, taky zády k ohradě. Po prve v životě jsem se ocitla tak blízko krávy, doslova z očí do očí. Lekla jsem se tak, že jsem nebyla schopna slova. Duchapřítomně jsem si ale uvědomila, že nemohu zakřičet, aby se kráva třeba nesplašila. Udělala jsem pomalu pár kroků zpátky a medovým hlasem na ni promlouvala: „Hodná holka, no tak se vrať zpátky, vidíš, že z tebe mám respekt a skoro se tě bojím...“ Mezitím se vztyčila i Maruška, když slyšela, jak blábolím. Kráva vyhodnotila situaci a správně usoudila, že jsme v převaze. Ještě chvíli si mě zkoumavě prohlížela, pak se pomalu obrátila a důstojným krokem odkráčela po silnici neznámo kam. A zatím co jsem nevěřičně zírala na její vzdalující se, masivní zadek, Marie pronesla: „Říkala jsem ti, že si s ní nemáš začínat.“

ZAHRÁDKÁŘI

Rok 2024 – Rok motýlů

Stejně tak jako rok 2023 vyhlásil Český svaz ochránců přírody Rokem konikleců, letošní rok byl vyhlášen Rokem motýlů. S nimi se můžeme setkat především na rozkvetlých lukách, ale také v lesích, mokřadech nebo vyprahlých skalních stepích, žijí v nížinách i na horách a jejich vývojová stadia nalezneme na bylinách, stromech, ve vzduchu i pod zemí.

Tematické roky vyhláší ČSOP již od roveřejnost na ohrožení konkrétní skupiny rostlin či živočichů a vyzvat ji k zapojení do její ochrany. Po orchidejích, vážkách, netopýrech a koniklecích jsou tedy letos na řadě motýli. Stejně jako Rok 2024 vyhlásil Český svaz ochránců přírody Rokem motýlů. Cílem je upozornit na tyto na pohled křehké, ale zároveň velmi zajímavé zástupce hmyzu a inspirovat k jejich ochraně a ochraně biotopů, ve kterých se vyskytují. Motýla si většinou představíme na rozkvetlé louce a je pravda, že jich zde žije velké množství. S dalšími druhy se ale můžeme setkat i v lesích, mokřadech nebo vyprahlých skalních stepích. Žijí v nížinách i na horách a jejich vývojová stadia nalezneme na bylinách, stromech, ve vzduchu i pod zemí. Stejně jako mnohý další hmyz i motýli se byli schopni přizpůsobit všemožným podmínkám.

Podrobnější informace najdeme na webu ČSOP:

<https://biodiverzita.csop.cz/rok-motyly/>

Na Srí Lanku přes Dubaj

V pátek 24. listopadu 2023 nás opět navštívila paní Zlatuše Knollová s poutavým vyprávěním doplněným nádhernými snímky ze svých cest. Tentokrát nám ukázala především Dubaj, kde se na několik dní zastavila cestou na Srí Lanku. Tuto komentovanou videoprezentaci jsme uspořádali v rámci souboru přednášek Velkoújezdská chytrá sova.

Posezení v klubovně městysse v předadventním čase bylo milým zastavením a odpočinkem před přípravami na Vánoce. Drobné občerstvení jsme zapíjeli výbornými čaji, které nám paní Knollová uvařila. O přestávce jejího vyprávění jsme si rozdali malé dárečky.

Předvánoční hodování

Svařák z moštu jsme minulá léta připravovali a na předvánočním hodování prodávali vždy pouze z jablek, která se urodila ve Velkém Ujezdě v sadu manželů Kleinových. Vzhledem k tomu, že v roce 2023 se nejen v tomto sadu, ale i na celém našem území neurodila téměř jablka žádná, bylo jisté a jasné, že nebude ani žádný horký mošt na náměstí. Tak jsme si to odsouhlasili na výborové schůzce, i když nás to moc mrzelo. Nakonec však shodou různých okolností a názorů našich některých spoluobčanů bylo rozhodnuto, že prostě tento nealkoholický svařák být MUSÍ. Což se také stalo, i když mošt na svaření jsme museli zakoupit. Vybrali jsme aspoň ten, na jehož tetrapakovém obalu bylo uvedeno, že se jedná o „Mošt z českých jablek“. Ale přece jen – ruku na srdce – ten náš obvyklý velkoujezdský má podle mě lahodnější chuť,

není tak sladký, je z vyzrálých plodů, prostě je chutnější. Prodali jsme však téměř 35 litrů, takže patrně i v tu sobotu 2. prosince, kdy se „čerti ženili“, přišel návštěvníkům „hodování“ k duhu. Možná nám k tomu i trochu pomohlo právě to mrazivé a chladné počasí, přes náměstí se točil a motal vítr a k tomu létaly vločky mokrého sněhu. To je vidět i na snímku. Výtěžek z prodeje v hodnotě 2.000,- Kč jsme předali do sbírky pro nemocného chlapce z Výklek.

SVARÁK BEZ ALKOHOLU Z JABLEČNÉHO MOŠTU

VÝTĚŽEK Z PRODEJE BUDE VĚNOVÁN NA CHARITATIVNÍ ÚČEL

25.-28. 4. 2024 OLOMOUC, VÝSTAVIŠTĚ

Flora Olomouc 2024

Největší svátek květin aneb mezinárodní květinová a zahradnická výstava Flora Olomouc 2024.

Středobodem proslulé akce bude již tradičně hlavní expozice v pavilonu A, přípraveň budou i velké Zahradnické trhy, několik gastrozón a pestrý doprovodný program. Ten mimo jiné zahrnuje workshopy, hudební vystoupení, aktivity pro děti a také odpočinkové zóny.

8.-9. 6. 2024

OLOMOUC, VÝSTAVIŠTĚ

Vyznání růžím

Návštěvníky čeká rozkvetlá podívaná v unikátní růžové zahradě s bohatým doprovodným programem v podobě floristických show, rostlinolékařských přednášek, okouzlujících květinových objektů a workshopů.

3.-6. 10. 2024

OLOMOUC, VÝSTAVIŠTĚ

Flora Olomouc - Hortikomplex

Velkolepá tradiční přehlídka a prezentace českých i moravských pěstitelů ovoce a zeleniny

Součástí podzimní výstavy Flora Olomouc – Hortikomplex budou mimo jiné i velké Podzimní zahradnické trhy či festival gastronomie nápojů Olima. Hlavním lákadlem výstavy a veletrhu bude hlavní expozice v pavilonu A.

Flora Olomouc – Hortikomplex tak poskytne velkorysý prostor pro prezentaci špičkových zemědělských výpěstků od českých a moravských producentů ovoce a zeleniny. Samotné veřejné prezentace a zviditelnění českých a moravských výpěstků v očích tisíců návštěvníků podzimní výstavy má pak i ekologický rozměr, neboť podpora odbytu tuzemských výpěstků přináší - oproti ovoci a zelenině z dovozu - životnímu prostředí nižší uhlíkovou stopu a také zajištění další péče o krajinu v České republice.

ROZKVELLÉ PAMÁTKY 2024

Probíhá souběžně - Jedinečná květinová aranžmá v olomouckých chrámech.
VSTUPNÉ zdarma.

PRŮKLEST OVOCNÝCH STROMŮ

STŘEDNÍ ŠKOLA ZEMĚDĚLSKÁ A ZAHRADNICKÁ OLOMOUC,

U Hradiska (SŠZZ Olomouc)

16. 3. 2024 14.00 – 16.30 hod ukázka jarního udržovacího řezu ovocných stromů
22. 6. 2024 14.00 – 16.30 hod ukázka letního výchovného řezu ovocných stromů

Věra Bednaříková

SKLUB

SKLUB započal šestý rok své existence.

Před pěti lety v lednu svolala paní Jarka Zlámalová první schůzku našeho pravidelného aktivního setkávání v klubovně v radnici. Jako ohlédnutí představují naše první dílka z roku založení, tedy 2019.

Věra Bednaříková

AKCE KULTURNÍ KOMISE V ROCE 2024

- 1. 3. - Hudební přednáška (Chytrá sova)
- 24. 3. - Vítání jara a vynášení Morany
- 27. 4. - Pálení čarodějnic
- 10. 5. - Chemie v domácnosti (Chytrá sova)
- 15. 6. - Hudební léto (Bluesberg)
- červen - Zpracování archeologického materiálu (Chytrá sova)
- 13. 7. - Hudební léto
- 16.-18. 8. - Hodové slavnosti
 - 1. 9. - Loučení s prázdninami
 - 14. 9. - Hudební léto (Accent)
 - 18. 10. - Přednáška o Kroměříži (Chytrá sova)
 - 22. 11. - Přednáška o Borneu - pořádají zahrádkáři (Chytrá sova)
 - 30. 11. - Vánoční hodování a rozsvícení vánočního stromu
- prosinec - vyhodnocení Velkoujezdské chytré sovy

JIŘÍKOVA CESTA S DMD* z.s.

Občané v rámci tradičního vánočního hodování, které se konalo v sobotu 2. 12. 2023 na náměstí ve Velkém Újezdě, darovali Jiříkovi z Výklek 17.383,- Kč. Peníze byly poukázány na transparentní účet č. 2702638067/2010 se zprávou pro příjemce: Městys Velký Újezd. Na tento účet lze příspěvky zasílat i nadále.

Všem dárcům z celého srdce děkujeme.

**Duchennova svalová dystrofie*

ŽIBŘID KRONIKA VELKÉHO ÚJEZDA A OKOLÍ

Redakční rada:
předseda redakční rady: Mgr. Ondřej Zatloukal
členové: Ing. Jana Kleinová, Josef Richter
E-mail: ozatloukal@email.cz

Grafická úprava a tisk: SPRINT

Žibřid. Kronika Velkého Újezda a okolí. Nezávislý čtvrtletník.
Velký Újezd 1/21. 3. 2024, ročník XXXIII. Reg. Číslo MKE12513.

Vydává městys Velký Újezd, IČO 00299677